

Vietnam en het Internationaal Recht

Aantekeningen bij een uiteenzetting
van Prof. Dr. E. SUY,
op 22 november 1967 in het
huis der rechten.

Alvorens een standpunt te kunnen innemen in verband met het juridisch aspect van de oorlog in Vietnam, is het noodzakelijk een objectieve en volledige kennis te hebben van de feiten en van het recht. Ik beweert niet het internationaal recht volledig te kennen. Bovendien hebben oost en west een andere opvatting over het recht. Anderzijds kan ik me voor de feiten enkel baseren op de jaarlijkse verslagen van de internationale controlekommissie die in Genève werd opgericht; de berichtgeving vanweg Amerika of Noord-Vietnam is partijdig.

1. — Politieke achtergrond.

De tussenkomst van de Amerikanen in Vietnam is een schakel in hun « Containment Policy » waardoor zij de kommunistische expansie willen

indijken. Al vroeger werd door Frankrijk een dergelijke politiek gevoerd in Vietnam. Tussen Frankrijk en Ho Tsji Min werd oorlog gevoerd tot in juni 1954. In die maand werden de akkoorden van Genève gesloten. Een eerste overeenkomst, een wapenstilstandsakkoord, maakte de zeventiende breedtegraad tot voorlopige demarkatielijn en bepaalde een gedemilitariseerde zone om de invloedsferen van de Vietmin in het Noorden en Frankrijk in het Zuiden te scheiden. Art. 17 van het akkoord verbood elke versterking van plaatsen, manschappen en wapens in heel Vietnam ; normale vernieuwing van de bestaande troepen was toegelaten. Art. 18 verbood het oprichten van nieuwe militaire bases. Art. 19 bepaalde dat in beide zones geen bases in vreemde handen mochten komen, en dat geen van beide partijen lid mocht worden van een militaire alliantie. Er werd een INTERNATIONALE KONTROLEKOMMISSIE belast met het toezicht op de toepassing van de bepalingen van het akkoord ; in deze commissie zetelen Polen, Canada en India.

In hetzelfde jaar werd in Genève ook een algemene konferentie over Indo-China gehouden waar de vorige bepalingen herhaald werden ; men benadrukte dat het om zones ging en niet over een politieke grens, en het akkoord werd opnieuw een voorlopige militaire regeling genoemd met het oog op een latere politieke oplossing. Belangrijk hierbij was de bepaling dat er over heel Vietnam algemene en geheime verkiezingen moesten gehouden worden in juni 1956.

Kommunistisch China, Rusland, Frankrijk, Engeland en Ho Tsji Min ondertekenden dit akkoord. Zuid Vietnam was afwezig, Amerika had een observator.

Wat was de houding van de Verenigde Staten tegenover de akkoorden ? Er werd een EENZIJDIGE VERKLARING afgelegd waarin Amerika akte nam van de akkoorden, beloofde ze niet te zullen schenden en geen agressie te zullen plegen, en verklaarde elke inbreuk erop als ernstig te beschouwen. Volgens mij is deze verklaring juridisch bindend.

Zuid Vietnam, in de persoon van keizer Bao Dai ging niet akkoord. Het wou zijn volledige vrijheid van handelen behouden om het recht van Vietnam op eenheid en onafhankelijkheid te verdedigen. Nochtans noem ik ook Zuid Vietnam gebonden door de wapenstilstand, volgens het principe van statenopvolging.

2. — Vietnam en Amerika tot 1959.

Drie maanden na de akkoorden van Genève werd, onder impuls van de U.S.A., de Zuid-Oost-Aziatische Verdragsorganisatie (ZOAVO) opgericht. Overeengekomen werd, dat iedere lidstaat een inbreuk op de onafhankelijkheid van een van hen, of tegen een gebied dat door hen zou worden bepaald, als agressie tegen allen zou aanzien.

Nadien werden als gebieden waarop het verdrag van toepassing was aangeduid : Cambodja, Laos en het « Vrij grondgebied onder jurisdictie van Vietnam ». Onder de vorm van een VERDRAG TEN VOORDELE VAN DERDEN werden aldus de akkoorden van Genève omzeild :

Vietnam maakte niet rechtstreeks deel uit van de alliantie.

In oktober 1954 zei Eisenhower aan Ngo Dinh Diem de hulp van de V. S. toe voor het uitbouwen van een gezonde staat, desnoods met militaire macht. Stippen we hierbij aan dat kardinaal Spellman en de Michigan State University via C.I.A. een belangrijke rol speelden in die periode. Men kon namelijk niet openlijk ingrijpen aangezien de kommunistische meerderheid in Vietnam ; de C.I.A. besloot dus langs « kulturele » kanalen te werken. Wat Ngo Dinh Diem betreft : hij was katholiek, en door de Amerikanen aan het bewind gebracht. Hij maakte zich onmogelijk door een regelrechte politiestaat uit te bouwen ; het miljoen mensen dat van noord naar zuid vluchtte was hiervoor geen tegenbewijs ; dit waren oud-kollaborateurs met het Franse regime. Diem kreeg dan ook de boedisten en stilaan de Vietkong tegen.

Werden de akkoorden van Genève nu geschonden ?

De INTERNATIONLE KONTROLEKOMMISSIE stelt in haar eerste verslagen geen overtredingen vast ; vanaf 1956 wordt ze meer in haar werk gehinderd in het Zuiden. In het verslag van 1959 geeft ze een schending van akkoorden aan vanwege het zuiden, niet vanwege het Noorden : aanwezigheid van Amerikaanse adviseurs. In het verslag van 1960 staat dat in Zuid-Vietnam op twee jaar tijd 751 kontingenten Amerikaanse militairen meer aankwamen dan er vertrokken. De Amerikaanse steun was vanaf 1956 inderdaad ook militair geworden. Er kwamen geen verkiezingen. Daarna begon de infiltratie van Vietkongstrijders vanuit het noorden. Ho Tsji Min blijkt nog tot 1959 te hebben willen onderhandelen.

Vanuit deze feiten kunnen al een aantal juridische vragen gesteld worden. Wanneer een staat het slachtoffer wordt van de schending van een akkoord, dan is deze staat volkenrechtelijk niet meer door dit

akkoord gebonden. Amerika verklaart zich in dit geval, gezien de infiltratie ; Noord-Vietnam verklaart zich in dit geval, door de militaire steun van Amerika aan het Zuiden. Wanneer er geen verkiezingen komen, noemt Noord-Vietnam dit een **wezenlijke** schending van de akkoorden. Het neemt dan ook een vreedzame REPRESAILLE : het zegt het akkoord op. Volkenrechtelijk is hier niets tegen in te brengen.

3. — Amerika en Noord-Vietnam : tot Tonkin, augustus 1964.

Waar Amerika in een eerste fase slechts hulp bood in het zuiden tegen de Vietkong, biedt het weldra hulp tegen het Noorden (bombardementen, enz.). Hoe wordt dit juridisch ingekleed ?

Stelling van de Amerikanen : Er was agressie van het Noorden tegen het Zuiden, dus heeft het Zuiden recht op INDIVIDUELE EN KOLLEKTIEVE ZELFVERDEDIGING, en het mag hierbij de V.S. ter hulp roepen (volgens art. 51 van het UNO handvest). Het Noorden kan geen beroep doen op zelfverdediging om zijn wapengeweld uit te leggen : er was immers geen aanval van het zuiden op het noorden.

Stelling van Noord-Vietnam : in Vietnam kan geen sprake zijn van agressie vanuit het Noorden. Het gaat om een burgeroorlog en een Amerikaanse tussenkomst is een schending. Hierop antwoordt Amerika dat het niet om een burgeroorlog gaat : hoewel er enkel sprake is van een demarkatielijn tussen Noord en Zuid, toch zijn er *de facto* twee staten. Aan het bestaan van de Noordelijke staat dient niet getwijfeld, en de Zuidelijke staat werd door nog meer staten erkend, ook door Rusland en China, in de mate dat er een gelijkenis bestaat met de twee Duitslanden en de twee Korea's. Repliek van Noord-Vietnam : in het Zuiden zelf is er een burgeroorlog tussen kommunisten, boedisten en katholieken, waarop Amerika antwoordt dat die burgeroorlog door het Noorden is opgestookt. « Deze subversieve activiteiten van het Noorden tegen het Zuiden zijn agressie » (De controlekommissie noteerde van 1959 tot 1964, 23500 Amerikanen in Vietnam, waar de Amerikanen 20.000 Vietkongstrijders in het Zuiden aanklaagden. Het aantal Amerikanen is sindsdien gestegen tot 500.000). De controlekommissie beaamde de klacht van subversieve activiteiten van het Noorden tegen het Zuiden.

Wat is de definitie van agressie ? Hier uitgaan van de Amerikaanse definitie zou al te gemakkelijk zijn. Laten we even de kommunistische bepaling onderzoeken. Rusland en een aantal andere staten bepaalden tijdens de konventie van Londen, op 3 en 4 juli 1933 het begrip

agressie als volgt : Agressor is de staat die aan een andere de oorlog verklaart, de staat waarvan de strijdkrachten het andere grondgebied binnendringen of bombarderen, de staat die op zijn grondgebied gewapende benden toelaat of de staat die weigert deze benden te helpen doen verdwijnen.

Deze definitie vindt men tot op heden terug in de Russische voorstellen tot bepaling van agressie, en in de kommunistische literatuur van internationaal recht. Volgens de eigen kommunistische definitie is dus de aktie van het Noorden agressie te noemen. Zelfs wanneer het Zuiden de akkoorden schond, rechtvaardigde dit het Noorden slechts in zijn VREEDZAME REPRESAILLES zoals het opzeggen van de akkoorden maar niet in GEWAPENDE AKTIES zoals agressie. Om deze reden noem ik de Amerikaanse interventie in Zuid-Vietnam te verantwoord worden gezien het recht van dit laatste land om agressie te beantwoorden met kollektieve zelfverdediging.

4. — Van Tonkin tot nu.

Een Amerikaanse destroyer, die volgens de Amerikanen in volle zee lag, volgens de Noord-Vietnamezen binnen hun territoriale wateren, werd door drie snelboten aangevallen. Bij dit incident (golf van Tonkin 1964) vielen geen doden. Toch nam Amerika een gewapende represaille onder de vorm van bombardementen van vier Noord-Vietnamese havens met opslagplaatsen door 64 bommenwerpers. Juridisch gezien wordt een represaille een onrechtmatige daad. Er moet echter PROPORTIONALITEIT zijn, en dat was er in dit geval zeker niet. Toch bleef Tonkin een alleenstaand feit.

Pas in februari 1965, nadat Plei Koe vernield werd door Vietkongstrijders, waarbij voor het eerst Noord-Vietnamese legers tegenover Amerikaanse en Zuid-Vietnamese stonden, begonnen de raids van de bommenwerpers naar Noord-Vietnam voorgoed. Volgens de Amerikanen waren deze bombardementen represailles, maar opnieuw ontbreekt de proportionaliteit. Zelfs het feit dat nu geregelde troepen van het Noorden in het Zuiden gaan strijden, wat duidelijk erger is dan infiltratie, geeft volgens mij de Amerikanen niet het recht zelf in het Noorden agressie te gaan voeren. Hoewel nooit de oorlog werd verklaard, onstond sindsdien een escalatie die op een echte oorlog uitliep.

5. — Is er een oplossing mogelijk ?

Praktisch gezien biedt de veiligheidsraad geen mogelijkheid tot overeenkomst : er zal altijd een Frans-Russische veto zijn.

Direkte handelingen lijken mij ook uitgesloten : het Noorden is aan de winnende hand en is er dus niet voor te vinden ; bovendien is daar nog het juridisch bezwaar « wij kennen mekaar niet » hoewel dit in feite nooit diplomatieke moeilijkheden zou meebrengen op het ogenblik dat de partijen willen onderhandelen.

Misschien zou ik dan bemiddeling, KONCILIATIE als oplossing kunnen aanduiden. Dit hoort tot de politieke mogelijkheden maar is heel moeilijk te voorspellen.

BESLUIT.

Juridisch acht ik de Amerikaanse interventie in Zuid-Vietnam zeer gerechtvaardigd, maar de Amerikaanse agressie tegen Noord-Vietnam is dit veel minder.

Politiek gezien kan Amerika niet toegeven in Vietnam, want vrije verkiezingen zouden Zuid-Vietnam kommunistisch maken. Laos en Cambodja en andere staten zouden weldra volgen en dan ruikt het communisme op in heel Zuid-Azië, waar het in Berlijn, Griekenland en Turkije tegengehouden is.

Ook in deze zaak staan macht en recht ten dienste van de politiek, in plaats van macht en politiek ten dienste van het recht.

J. L.